

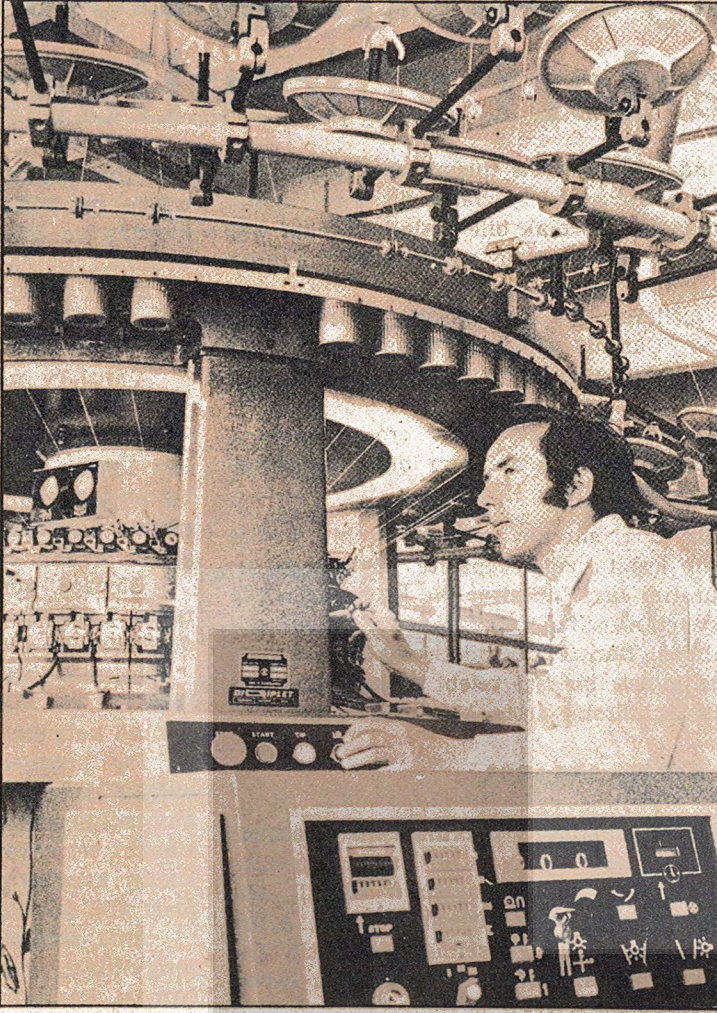
Çekoslovak ekonomisinin dinamik gelişimi

Eşit haklara sahip iki ulusal cumhuriyetten —Çek ve Slovakya— oluşan Çekoslovakya Cumhuriyeti, bugün sosyalizmin hayatın her alanında kendini bir duran somut gücünün canlı bir kanıtını oluşturuyor.

Örnek olarak ekonomi ele alırsak, Çekoslovakya'nın başarıları daha somut olarak görülebilir. Ülkede 1937'ye oranla kişi başına sanayi ürün hacmi 11,1 kat yükselmiştir. 1948'den bu yana ise toplam toplumsal hasıla hacmi yaklaşık 5 kat, milli gelir 3 kattan fazla, sermaye yatırımlarının toplam kapasitesi 2 kat ve sanayi üretimi 7 kat artmıştır.

Çekoslovakya'nın dünya sanayi üretimindeki payı, yaklaşık olarak yüzde 1,6 oranını buluyor. ÇSC, taşkömürü çıkarımı bakımından dünyada 7. sırayı, çelik dökümü bakımından 4. sırayı alıyor. Çekoslovakya'nın enerji tesislerinin gücü, 1968 - 1977 döneminde 5000 megavat artarak yaklaşık iki katına çıktı. Aynı dönemde çelik dökümü 10,6 milyon tondan 15,1 milyon tona yükseldi. Önde gelen bir endüstri dalı olan makine yapımının üretimi ve inşaat faaliyetlerinin hacmi 2 kattan fazla arttı. Bugün yapı artışı hızı burjuvaziye karşı kazanılan zaferden sonra sosyalist toplumun kurulmaya başlandığı 1948 yılından 20 kat daha fazladır.

Diğer dallar da dinamik biçimde gelişmektedir. Örneğin, 1977 yılında tarım üretimi bedeli 80.300 milyon kronluk rekor düzeyine erişmiştir. Yakin gelecekte 7,8 milyon tonu aşmayan tahıl ürünü 1977 yılında hemen hemen

Çekoslovakya ekonomisi güçlü gelişimini sürdürüyor.

11 milyon tonu buldu. Et üretimi şimdi 1968'dekinden yüzde 22,3, süt üretimi ise yüzde 21,4 fazladır. Sermaye yatırımları son derece büyüktür: 1969 - 1977 döneminde ulusal ekonomiyeye 1.000.000 milyon kronun fazla para yatırılmıştır. Bir milyondan fazla konforlu daire inşa edilmiş (geçen yıl 130.000 daire

bitirilmiştir), pekçok okul, hastahane, kültürel ve ticari merkez ve Prag metrosunun yeni hattı dahil diğer tesisler hizmete sokulmuştur.

Çekoslovak halkının yaşam düzeyi sürekli olarak yükselmektedir. Bugün Çekoslovakya yüksek kültür, eğitim, bilim ve sağlık düzeyine sahip bir ülkedir.

Bulunan krediler tekellere veriliyor

● 46 yabancı ülke bankasından sağlanan 203 milyon 500 bin dolarlık krediden ithalâtçı sanayiciler yararlanacak.

Gerçek — Merkez Bankası ile 46 yabancı ülke bankaları arasında Temmuz ayında Londrada yapılan görüşmelerden sonra sağlanan 203 milyon 500 bin dolarlık krediden sanayicilerin ithalatta yararlanacakları bildirilmektedir.

Merkez Bankası ile yabancı ülke bankaları arasında sürdürülen görüşmelerde 407 milyon dolarlık kredi sağlan-

mış, bu kredinin 2 eşit taksitte açılması kararlaştırılmıştır. Varılan anlaşma uyarınca kredinin 203 milyon 500 bin dolarlık bölümü işleme konulmuştur. Krediden sanayicilerin yararlanma bi-

findık sömürüsü

Findık, dışsatım gelirimizin başında yer alan ürünlerden biridir. Doğu Karadeniz bölgesi ise ürünün tamamına yakınını yetiştirmektedir. Bu sebeple bölge emekçi köylüsünün findık sorunu ülkemizin findık sorunu ile çakışmaktadır. Bölge köylüsünün findıktan başka ge-

çimi Resmî Gazete'de yayınlanmıştır.

Krediden petrokimya maddeleri, kimyasal maddeler ile yedek parça ve endüstriyel iplik ithalatında yararlanılacağı belirtilmiştir.

İri olmaması konunun bir başka önemli yanını oluşturmaktadır. Bölgedeki emekçi köylüler yıllardır aracı, tefeci sömürü ağzından, taban fiyatlarının düşüklüğünden, emeklerinin karşılığını alamamaktan şikayetçidir. Findık üreticileri kendilerinin örgütledikleri fisko birlik tüccarlar için tehlike yaratınca, tüccar ve hükümetlerce kuruma el konduğundan yakınmaktadır.

Bu yıl findığın taban fiyatı hükümetçe 37,50 lira olarak belirlenmiştir. Tüccar kabuklularından findığı 43.— liraya, fiskobirlik 40 liraya (16 Eylül'den itibaren 45 liraya) satın almaktadır.

Dış piyasalarda, iç findık 115-121 lira arasında alıcı bulunmaktadır. Fiyatların artma eğilimindedir ve olduğu yılı sonuna kadar bunun 140 lirayı bulacağı söylenmektedir.

Bu günlerde Ordu, Giresun ve Trabzon'dan ihracat başlamıştır. Yüzbinlerce emekçi köylü, ürünlerinin üç-beş aracı tarafından sömürülmesine karşı çıkmakta ve bu duruma son verilmesini istemektedirler. Ama taban fiyatları konusunda, seçim mevdanlarında nutuklar çeten Başbakan Ecevit, üreticilerin taleplerine kulaklarını tıkamaktadır.

Karşılıklı yarar ve işbirliği

● KEYK ülkeleri arasında ekonomik işbirliğinin en önemli ilkesini üye ülkelerin istikrarlı ekonomik gelişmeleri oluşturmuyor.

● KEYK üyesi ülkelerle gelişmekte olan ülkeler arasındaki işbirliği karşılıklı yarar temelinde çözümleniyor.

Karşılıklı Ekonomik Yardımlaşma Konseyi (KEYK), sosyalist enternasyonalizm, karşılıklı işbirliği ve yarar temelinde, gelişmesini sürdürüyor.

KEYK ülkeleri arasında ekonomik işbirliğinin en önemli ilkesini, birliğe üye her ülke ekonomisinin güçlenmesi oluşturmuyor.

KEYK'in çok yönlü ve çok kapsamlı ekonomik ilişkileri arasında gelişmekte olan ülkelerle işbirliği de önemli bir yer alıyor.

KEYK ülkeleri ile gelişmekte olan ülkeler arasındaki ekonomik ilişkiler dünya ticaretinin en dinamik sektörlerinden birisini oluşturmaktadır. UNCTAD'ın verilerine göre 1965-70 yılları arasında bu ülkeler arasındaki ticaretin ortalaması artış hızı yüzde 9,6'yı geçiyordu. Bu artış hızı 1970-75 yıllarında yüzde 24, 1977'de ise yüzde 25'e ulaştı.

KEYK üyesi ülkelerin yardımı ile gelişmekte olan ülkelerde 4000'den fazla çeşitli üretim tesisleri ve ekonominin çeşitli dallarında sanayi kuruluşları kurulmuştur. Örnek olarak Hindistan'da 388, İran'da 274, Afganistan'da 136, Bangladeş'te 94, Pakistan'da 55 işletme açılmıştır.

KEYK ülkeleri gelişmekte olan ülkelerin teknik ve bilimsel kadroların yetiştirilmesine de aktif katkıda bu-

lunmaktadır. Sosyalist ülkelerin yardımı ile Asya, Afrika ve Latin Amerika'dan binlerce kişi üretim süreci ile ilgili eğitimden geçmiştir. Gelişmekte olan ülkelere binlerce genç SSCB'ye ve diğer sosyalist ülkelere giderek yüksek öğrenim ve uzmanlık eğitimi görmektedirler. Öte yandan yine KEYK üyelerinin yardımı ile gelişmekte olan ülkelere yüksek öğrenim kurumları kurulmuştur, yenileri kurulmaktadır. Kabul'deki politenik enstitüsü, Bombay ve Rangun'daki teknolojik enstitüler bunların örnekleridir.

KEYK ile gelişmekte olan ülkeler arasındaki ilişkiler Asya, Afrika ve Latin Amerika'nın gelişmekte olan ülkeleri ile üye ülkeler arasında karşılıklı yarara dayalı işbirliğinin canlı ifadeleridir.

ABD, Küba'ya karşı yeni bir deniz gücü kuruyor

● Carter yönetimi İngiltere ve Kanada ile birlikte Karayiplerde çokuluslu bir deniz gücü kurma hazırlıkları yapıyor.

Washington — Carter hükümetinin, Karayipler bölgesinde yeni bir askeri güç oluşturmayı tasarladığı ve bu

askeri gücün emperyalizmin bölgedeki çıkarlarının korunmasına seferber edileceği öğrenildi.

Washington Post gazetesinde yayınlanan bir habere göre, Carter yönetimi İngiltere ve Kanada ile birlikte yeni bir «çok uluslu deniz gücü» kurma hazırlıklarına başladı. «Castro yönetiminin bölge-

deki küçük cumhuriyetlere sızmasına karşı mücadele» amacıyla taşıyacağı söylenen bu uluslararası deniz gücü için Barbaros adalarında bir üs kurulacağı ve bu üsle birlikte bölgedeki diğer ülkelere «denetim gemileri» tahsis edileceği bildirilmektedir.

ABD Savunma ve Dışişleri Bakanlıkları ise yaptıkları açıklamalarda söz konusu yeni deniz gücünün, silah kaçakçılığı ve uyuşturucu madde ticaretine karşı mücadele edeceğini iddia ettiler. Öte yandan hükümete yakın kaynaklardan alındığı bildirilen bir habere göre, Carter yönetiminin «Castro karşıtı» ülkelere silah satışı yeniden başlatma eğiliminde olduğu bildirildi.

Somoza, Carter'ı suçladı

● ABD'nin yükselen toplumsal muhalefet karşısında zorunlu olarak vazgeçtiği işbirlikçi diktatör Somoza, eski efendisi Carter'ı suçladı.

Houston — Nikaragua'nın eski devlet başkanı Anastasio Somoza, Sandinista gerillalarınca devrilmelerinden ABD'nin sorumlu olduğunu bildirmişti.

«Houston Chronicle» gazetesine bir demec veren Somoza, başbakanlıktan düşürülmesinden en çok başkan Carter ile Dışişleri Bakanı Cyrus Vance'in sorumlu olduklarını söylemiş, ABD'nin bir müttfikini düşürmek üzere solcularla işbirliğine gidebileceğini asla aklına getirmemiş olduğunu bildirmişti. Somoza, Carter'in acınacak bir yalancı olduğunu ve başkanlığın

gerektirdiği akıl yeteneğinden yoksun olduğunu savunmuştur. Kendisini deviren Sandinista gerillalarının Carter'dan çok ABD dışişlerinden destek aldıklarını belirten Anastasio Somoza, ABD hükümetinin kendisine vereceği silah, cephane ve malzeme kalmadığını bildirmesi üzerine de yönetimi bırakmak zorunda kaldığını söylemiştir.

Hafız Esad Sovyetler Birliği'nde

● Beyrut — Suriye Devlet Başkanı Hafız Esad'ın resmi bir ziyaret için Sovyetler Birliği'ne

KISA... KISA...

● Federal Almanya Savunma Bakanı Hans Apel, Bremen radyosundan yayınlanan açıklamada, Atlantik ittifakının, Brejnev'in Doğu Berlin'deki konuşmasında önerdiği görüşmeleri önümüzdeki ilkbahar dan itibaren başlamasını dilemiştir. Hans Apel, «NATO içindeki durumumuz açıkça ve ivedi olarak kararlaştırıldıktan sonra, ilkbahar aylarından itibaren Brejnev'in önerdiği görüşmelere başlayacağımızı ümit ediyoruz» demiştir.

Afrika

● Zimbabve - Rodezya Yurtsever Cephe yöneticilerinden Joshua Nkomo, Oxford'da düzenlenen bir basın toplantısında, İngiltere'nin halen beyazların elinde bulunan toprakların siyah topluluğa geri verilmesinde mali destek sağlamasının Rodezya görüşlerinin çökmesinde etkili rolü alacağını açıkladı. Nkomo, İngiltere'nin önerilerini evet veya hayır şeklinde yanıt vermenin olanaksız olduğunu belirterek, toprakların % 50'sinin yalnızca 60000 kişilerin elinde bulunduğunu ve bunları satın almak için büyük miktarda para gerekeceğini söyledi. İngiltere'nin «kararlı bir yanıt» istediğini hatırlatan Nkomo, «Londra'ya İngiltere önerilerini tartışmaya değil, sorunu çözümlenmeye geldik» dedi.

● Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü NATO'yu desteklemek amacıyla kurulan Atlantik Antlaşması Birliği'nin 25. dönem toplantısı sonunda, birlik başkanlığına emekli büyükelçi Muharrem Birgi seçildi. Muharrem Birgi, Batı Alman Karl Mommer'in yerini aldı. Başolan başkan yardımcılığına da yine Batı Alman Peter Corterier seçildi. Daha önce Türkiye'nin NATO daimi temsilciliği görevinde de bulunan Birgi'nin birlik başkanlığına getirilmesi, Birlik'in NATO'ya bağlılığın bir başka ifadesi oldu.

Yemen devriminin 16. yıldönümü kutlandı

Aden (a.a.) — Yemen Demokratik Halk Cumhuriyeti'nde 1963 Devriminin 16. yıldönümü kutlandı.

Yıldönümü nedeniyle başkent Aden'de büyük bir tören düzenlenmiş ve törende yapılan konuşmalarda İngiliz sömürgecilerine karşı Güney Yemen'in 1963 yılında başlattığı kurtuluş mücadelesinin önemli vurgulanmıştır.

Törende konuşan Yemen Sosyalist Parti genel sekreteri ve Halk Konseyi Başkanı Abdülfettah İsmail, ülkesinin sosyalist ülkelerle ilişkilerini geliştirdiğini ve ülkenin dış politikasının

sosyalist ülkelerle dostluk ilişkilerine dayandığını açıklamış. Sovyetler Birliği'nin ve diğer sosyalist ülkelerin ülkesine yaptığı yardımları övmüştür.

Feng'in Avrupa gezisi tepki yaratıyor

● Batı Avrupa kamuoyunun Hua Kuo Feng'in gezisinden huzursuzluk duyduğu belirtiliyor.

● Çin'de Hua aleyhtarları kampanya yapıyor.

● Moskova — Moskova radyosu, Çin Başbakanı Hua Kuo Feng'in Paris, Roma, Bonn ve Londra'ya yapacağı gezi öncesinde, Batı Avrupa kamu-

oyunun, tümüyle bir huzursuzluk duygusuna maruz kaldığını belirtmiştir.

Bu huzursuzluğun, Pekin'in yumuşama, silahsızlanma ve barış sürdürülmesi sorunlarına olan düşmanca tutumundan kaynaklandığını bildiren radyo, Çin Başbakanının bu gezisinin, Sovyetler Birliği'nin tüm dünya ve Avrupa'da barışın güçlendiril-

mesi ve yumuşama politikasının büyük ölçüde gelişmesine yönelik yeni önerilerine batılıların yanıt vereceği sırada başladığını belirtmiştir. Moskova radyosu ayrıca, NATO'nun askeri gücünün artırılması ve Batı Avrupa ülkelerinin daha çok silahlanmasını için Pekin yöneticileri tarafından yapılan çağrısı da kinamıştır.

Öte yandan Çin'de, radikal eğilimli olarak bilinen bir gazete, Başbakan Hua Kuo Feng'i yargı işlemlerine karışmak ve önemli yargılamalara ilişkin kararı önceden vermekle suçlamıştır.

Demokratik Duvarında Qui Shui imzasıyla yayımlanan bir yazıda, Başbakan Hua'nın son haftalarda yabancı basın mensuplarına verdiği demec sert bir dille eleştirilmiştir.

Hua, daha önce verdiği bir demecde, Dörtü Çetenin yanında yargılanacaklarını, ancak gülmeye mahkum edilmeyeceklerini söylemiş ve bu yılın başlarında tutuklanan insan hakları eylemcilerini de «düzen bozucu» olarak nitelendirmişti.

ABD, Sovyet-Çin görüşmelerinden tedirgin

● ABD'li senatör Jackson, Vietnam ile Çin arasında çıkabilecek yeni bir sürüşmenin Sovyet-Çin savaşına yol açabileceğini söyledi.

Washington — Sovyet-Çin görüşmeleri sürerken, ABD'li senatör Henry Jackson, Vietnam ile Çin arasında çıkabilecek yeni bir sürüşmenin Çin ile Sovyetler Birliği'nin savaşına yol açabileceğini söyledi.

Jeckson, Ağustos ayında

Çin'e yaptığı bir geziye ilişkin hazırladığı raporunda, Çin'in bu yılın başlarında Vietnam'ı işgal sırasında, Sovyet silahlı kuvvetlerinin Çin-Sovyet sınırında manevralar yaptığını söylemiştir. Jackson Çin yöneticilerinin Vietnam'ın Sovyetlerle imzaladığı ittifak anlaşmasına güvenerek, bir misilleme ile karşılaşabileceği kaygısına kapılılabileceğini söylemiş ve bu yılın başlarında tutuklanan insan hakları eylemcilerini de «düzen bozucu» olarak nitelendirmişti.

Pentagon ve NATO'nun tehlikeli oyunları

● Pentagon ve NATO'nun Batı Avrupa'da «nükleer güçlerin modernleşmesi» adı altında silahlanma yarışını körükleyici yeni ve tehlikeli girişimlerini dünya barış güçleri şiddetle protesto ediyor.

NATO ve Pentagon'un başta Federal Almanya olmak üzere Batı Avrupa ülkelerine yeni orta menzilli nükleer roketler yerleştirme planlarına dünya ilerici kamuoyu ve barış güçlerinin tepkileri sürüyor.

Silahlanma yarışının daha da artırılmasından başka bir şey olmayan bu tehlikeli planlar arasında 1978 Mayıs'ında Washington toplantısında kabul edilen büyük silahlanma programının bir kısmıdır.

NATO ülkelerinin Aralık ayında yapacağı toplantıda karara bağlanacak olan bu planlara ilişkin olarak NATO ve Pentagon kamuoyunda haklı görünmek ve destek sağlamak üzere geniş bir propaganda kampanyası açmış bulunuyor.

Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkeleri açıkça hedef alan bu barış düşman planları maskeleyerek «Euro-strateji durdurma araçları» terimiyle örtüldü. Bu ülkelerin halkları, her zaman tekrarlanan ve inandırıcılığı kalmayan «Sovyet tehdidi» ve «Batı savunmasını güçlendirmelidir» türünden aldatmacalarla bir kere daha karşı karşıya bulunuyor. Bu defa öne sürülen iddia, orta menzilli roketlerde SSCB'nin silah üstünlüğü sağladığı ve «Backfire» bombardıman uçaklarının gücüyle ilgili. Oysa orta menzilli roketlerin Avrupa için yeni olmadıkları bilinmektedir. Sovyetlerce yerleştirilen roketler, ABD'nin bölgede askeri hava üs sistemini geliştirmeyle ortaya çıkan tehlikeye karşı koymak üzere, 1950'lerden beri bulunmaktadırlar. Ve bilindiği gibi, Varşova Paktı'nın askeri ve politik doğrultusunda ve buna paralel olarak silahlı kuvvetlerin bünyesinde değişikliğin yaratılması ve Avrupa güvenliği yolunda savunma amacı hiçbir şekilde değişmemiştir. Buna karşılık Pentagon ve NATO militarist çevrelerinin ve silah tekelcilerinin silahlanma yarışını körüklemek için, bugün orta menzilli roketlerin yerleştirilmesi planlarında bir kere daha ortaya çıkmaktadır.

Batı Avrupa'da Pentagon ve NATO'nun savaş hazırlıklarını sürekli olarak arttırdığı bilinmektedir. Başta ABD olmak üzere NATO üyelerinin büyük bir nükleer silah potansiyeli bulunmaktadır. Ve ABD stratejik kuvvetlerinin büyük bir kısmını, bu arada nükleer roketleri olan atom denizaltılarını ve bombardıman uçaklarını Batı Avrupa ülkelerinde bulundurmaktadır. Bu güçlere İngiltere'nin roket-nükleer kuvvetleri (64 roketli olan 4 atom denizaltısı ve Vulcan tipi 48 stratejik bombardıman uçağı) ve Fransa'nın kuvvetleri (orta menzilli 18 balistik roket, 64 roketli olan 4 atom denizaltısı ve Mirage tipi 37 stratejik bombardıman uçağı) eklenmektedir.

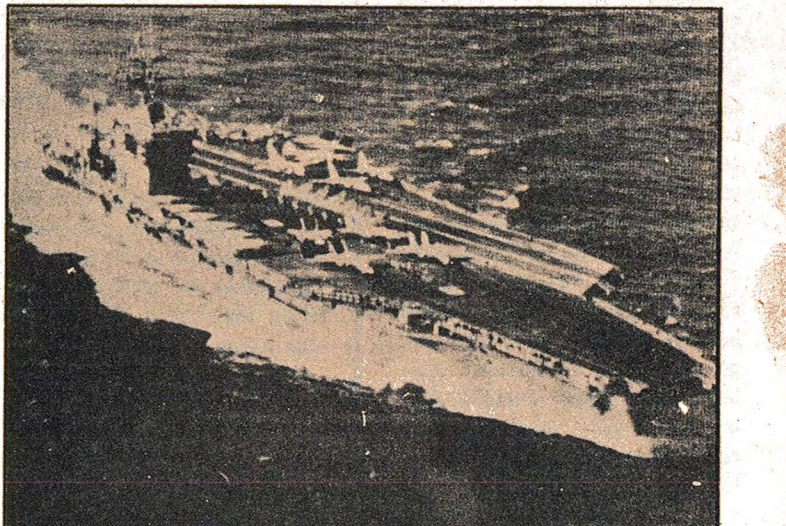
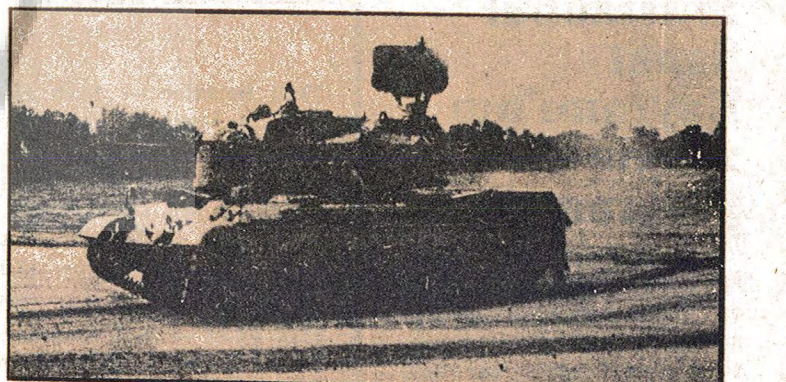
Halen NATO'nun Avrupa'da 3500 nükleer silah taşıyan, 8 binden fazla nükleer mermisi, bu arada megatonla ölçülen güçlü bombaları vardır. Orduların yeni sistemden silahlı donatımı sürmektedir. Böylece bunların savaş olanakları eski silah örneklerinden 100 kat fazla olmuştur. Bu arada ABD mali 400 kadar operatik taktik ve taktik roket, bunun yanı sıra nükleer başlıklı mermi atabilen obüs ve uçaklar bulunmaktadır. Bu arada NATO kurmay-

ları kendilerine özgü bir tank hesabı yapmak ve Batı Avrupa'da NATO birleşik silahlı kuvvetlerini ve «iki üç» birliklerini takviye için özel olarak öngörülen stoklanmış binlerce tankı hesaba katmamaktadırlar. Kaldı ki, NATO'daki görevinden emekliye ayrılmadan önce Amerikalı General A. Haig, Batının askeri sayısının Varşova Paktı silahlı kuvvetlerini 1,5 kat aştığını belirtmiştir.

Son günlerde güncelliği koyu kanatlı roketler, Pershing'ler ve orta menzilli yeni balistik roketlerin yapılması için gerekli olan 350 milyon dolar ise yeni Amerikan askeri bütçesine çoktan eklenmiştir.

Avrupa'da nükleer savaş hazırlıklarının sürdürülen, Pentagon'dan yandan «muhafaza» karşı saldırıdan ABD topraklarını korumak ve hedef Batı Avrupa'da yoğunlaşmak, diğer yandan Sovyetler Birliği'ne karşı nükleer saldırı gücünü daha da arttırmak peşindedir.

Pentagon ve NATO'nun «nükleer güçlerin modernleşmesi» adı altında silahlanma yarışını körükleyici yeni ve tehlikeli girişimlerinin, özellikle SALT-2'nin imzalandığı ve ABD Senatosunda onaylanmak üzere görüşüldüğü bir sırada, gürtülmüş emperyalizmin barış düşmanlığının bir başka açık kanıtıdır.

Pentagon ve NATO silahlanma yarışını körükliyor.

SANAT-KÜLTÜR-BİLİM

Mayakovski'nin bir şiiri dolayısıyla

Ayşe ÇETİN

V.V. Mayakovski 1893'te Gürcistan'ın Bağdad şehrinde doğdu. Babasının ölümü üzerine Moskova'ya göç etti ailesiyle birlikte. Çok genç yaşta bolşeviklerin safında devrimci hareket katıldı. Birkaç kez tutuklandı, hapiste yattı. Güzel sanatlar akademisinin resim ve mimarlık bölümünden mezun oldu. O sıralarda futurist hareket içinde yer alarak, yenilikçi bir şiir anlayışını benimsedi. Şiirlerini büyük halk toplulukları önünde okudu. 1916'da Gorki'yi tanıdığından kendisinden büyük ölçüde etkilendi, Gorki de kendisine destek oldu. Mayakovski, devrimden sonra sosyalizmi halka anlatmak için büyük çaba harcadı. Bütün sanat yeteneğini ve tabii şiirlerini de bu yönde kullandı. Sosyalizm propagandası yönünde yaptığı bez afişler çok ünlüdür. 1930'da bir ruhsal rahatsızlık sonucu intihar etti.

Şair son mektubunda, cesedinin yanında bulunan bu mektupta şöyle diyor:

«Anacığım, kardeşlerim, yoldaşlarım! Başışın beni. İş değil bu, biliyorum (Kimseye öğütmem), ama benim için başka bir çıkar yol kalmamıştı.»

SOYVET PASAPORTU ÜZERİNE

(Mayakovski'nin son yurtdışı gezisinden)

Şu memur zihniyetini
bir kurt bir kuzuyu paralar gibi
paralamak isterdim,
en ufak bir saygı duymadım
bu cinsten belgelere
ömürüm boyunca,
ve cehennem kadar
yolu var
tüm evrakların derdim.
Ama bu... bu ayrı...
Kompartmentleri
birer birer
gözden geçirerek
son derece terbiyeli
bir memur ilerliyor
trenin koridorunda.
Uzattıyor herkes pasaportunu
ve
ben de

küçük
kırmızı renkli
pasaportumu uzatıyorum
Bazı pasaportlar vardır
gülleryüzle karşılanırlar
bazıları zor kurtulur
üzerlerine tükürülürler.
Aslan başlı İngiliz
pasaportları
örneğin

titiz
bir saygıya hak kazanmışlardı
Bir Amerikan pasaportu ise
zatı muhteremir
huzurunda derin
bir huşuyla bel kırıp
temennalar saçarak
ve bir bahşış alınıp
gibi alınır.

Öküz suya
bakar gibi bakılır
Polonyalıya.
Ve polislere ögü ahmakça bir şüphe
karıştırır da karıştırır
alınmı memurun:
Polonyalı da neyin nesini?
Nerden çıktı bu yenilikler
coğrafyada?

Ama Danimarka
ve İsveç pasaportları
sadece muntazam
ve alışılmış işlerin hak kazandığı
heyecansız
ve sahipleri gibi sakin
ve soğuk
bir kabul görürler.

Ashında amaç Mayakovski'nin, bu dünya çapında ünlü ve 20. yüzyılın adından en çok söz ettiren üçbeş şairinden biri olan devin hayat hikâyesini özetlemek değil. Ondan devrimci ruhu ve sosyalizme duyduğu inancı göstermek. Devrim sonrasında yazdığı hemen bütün şiirlerinde bu özellik kendisini göstermekle birlikte. «Soyvet Pasaportu Üzerine» şiirinin, onun şiirleri içinde özel ve özgün bir yeri vardır. Mayakovski'nin intiharı olayı malzeme yapılarak, ikizime karşı sanatçının anlaşılabilirliği, ruhsal gelişmelerinin derinliği, çözümlenemezliği ve giderek sanatçının bireyselliği üzerine öyle akıl almaz sözler ediliyor ki, bu büyük şairin gerçek kimliği üzerine değinmeden ve onun kimliğini açıklayan bu şiiri okuyucuya iletmeden edemeyeceğiz.

Mayakovski'nin şair ve devrimci kimliği, sosyalist insan olarak öbür insanlar arasındaki yerini, sosyalizme karşı taşıdığı sarımsız inancı sanırsanız en güzel bu şiir açıklamaktadır. Ve öylesine açıklamaktadır ki, Mayakovski'yi açıklamak için başka söze pek gerek de duyurmamaktadır.

İşte çarpıldı gözleri birden
dağlanmış gibi
sayın memurun,
ve kıvrılıp büküldü parmakları
değince alevine
pasaportumun.
Ve dokunuyor şimdi
elliyor ürkek ürkek.
Elindeki pasaport değil de
bir bomba sanki
ya da bir kirpi,
iki yüzü de keskin
bir ustura...
Bilmem kaç metrelik
yirmi dilli
bir çingirak yılanı eller gibi
elliyor.

Hamal,
valizlerimi bedava taşımağa hazır,
bana göz kırpyor
dayanışma duygusunun
o güzelim keyfiyle...

Jandarma
polise bakıyor uzun uzun.
polis jandarmaya
bakıyor uzun uzun.

Ve şu polis milleti
nasıl da şehvetle kırbaçlar
nasıl
çarmıha gerderdi beni
sadece ve sadece
elimde oraklı çekimli
bir pasaport var diye...

Şe memur zihniyetini
bir kurt bir kuzuyu paralar gibi
paralamak isterdim,
ve en ufak bir saygı duymadım
bu cinsten belgelere
ömürüm boyunca,
ve cehennem kadar
yolu var
tüm evrakların derdim.
Ama bu... bu başka...

Ve daima
gururla çekip çıkaracağım
cebimden
pasaportumu:

İyi okuyun sayın beyler
ve gıpta edin:
Yanılmıyorsunuz evet
Sosyalist bir ülkenin
Yurttaşım ben

Mayakovski 1929

Kapitalizm yaşayıp geliştikçe emekçilerin kaderi yoksullaşmaktadır

Üretim araçları ne kadar gelişirse, üretim o denli artar. Üretim gücü geliştikçe toplumun refah düzeni yükselir. Madem ki, zenginliğin ölçüsü üretimin malların değer büyüklüğüdür, böyle olması gerekir.

Gerçekten de, insanlar daha bolluk içinde yaşamalarının gereklerini üretim araçlarından çıkarırlar. Gelişkin araçlarla daha çok zenginlik üretmenin olanağı her zaman vardır.

Tarihin ya da üretim gerçeğinin bu mantığı, sınıflı toplumda tersine döner. Özellikle kapitalist toplumda, bu, çok daha belirgin hale gelmektedir. Kapitalizm geliştikçe, üretim kapasitesi arttıkça, yani, zenginliğin araçları çoğaldıkça, insanların aynı ölçüde zenginleşmediklerini, bolluğa kavuşmadıklarını görüyoruz. Bunun sebepleri üzerinde durulmalıdır.

Kapitalist ülkelerde burjuvazi emekçi sınıfları şöyle kandırır: «Siz de vereceğiniz ama daha o kadar gelişmedik, zenginleşmedik.» Burjuvazinin bu vaadi yalandır. Bunu yalanlayan kapitalizmin kendisidir.

Eğer kapitalist toplumun yasaları insanların iradesine göre işleseydi, diyelim «iyi niyetli» burjuvalar, artan zenginliklerin eşit paylaşımını kabul etseydi, bu olablirdi! Ama ne yazık ki, kapitalizm burjuvalardan bağımsız işleyen yasaları vardır ve emekçi sınıfları yoksulluğa iten ve bu yoksulluğu gittikçe koyulaştıran, işte bu yasalardır.

Kapitalizm insanları iradesinden bağımsız olarak, artan zenginlikleri yutan, sürekli yutan bir faktör vardır. Sermaye... Marks'ın dediği gibi, kapitalizmin tek bağımsız faktörü budur. Bütün insanlar sermayeye, onun işleyiş yasalarına bağımlıdır. Bu nedenle kapitalizmin geniş emekçi yığınlarına refah vaatmesinin gerçek yanı yoktur.

Kapitalist gelişmenin işçiler ve emekçiler üzerindeki etkileri üzerinde durmamız gerekiyor.

MAKİNALAŞMA ARTARSA...

Makina, insan emeğini verimli kılar. Bu nedenle makina, biraz da, felsefi bir deyimle yongunlaşmış insan emeği diye anılır. Bir ilkel makina bile, birden fazla insanın yapabileceği işi yapar ve daha fazla zenginlik üretir. Makinalar modernleştikçe zenginlik de artacaktır. Ama bu zenginliklere makinaların sahipleri el koyacağı için, insanlar artan zenginlikten pay alamıyacaklar. Ya da aldıkları payı artıramıyacaklar.

Artan zenginlikleri kapitalistler de tüketmez, kârının çok az bir kısmını kendisi ve ailesi için tüketebilir ama, büyük çoğunluğunu sermayesine katar. Böylece, ürettiğimiz zenginlikler, bizden bağımsız olarak işleyen sermayeye katılır. Sermaye sürekli büyür.

Makinalar geliştikçe, üretim için çalışan in-

san sayısında da belli bir düşme olur. Belki işçilerin sayısı artar ama, işsizlerin de sayısı artar. Bu nasıl olur diye soframak bile fazladır. Hayat hep böyle gelişirler üretir. Hele kapitalizm, büsbütün gelişmeler üretir bir toplumdur.

Evet, işçilerin sayısı artarken, işsizlerin de sayısı artar. Çünkü; «Makina kullanılması bir gelişkiyle de beraberinde getirmektedir. Belli büyüklükte bir sermayenin sağladığı artı-değerin iki faktöründen biri olan artı-değer oranı makine kullanımı ile ancak, diğer faktör olan işçi sayısı küçültülerek büyütülür.» (Marks)

Böyledir ama, sürekli genişleyen bir üretim kapasitesidir kapitalizm. Kapasite büyüdükçe yeni işçiler üretim sürecine girer. Ne ki, bu artış hiç bir zaman artan nüfusu kapsayacak, iş verecek düzeyde olmaz. Bunun yanında, makinalaşmanın artışı hıza uygun bir işçi talebi artışı olmaz. Bu nedenle işsizlik sürekli artan bir faktör olur.

İŞSİZ SAYISI ARTARSA...

Kapitalizm geliştikçe makinalaşma, makinalaşma geliştikçe işsiz sayısı artar. Bu, iş arayanların, işe ihtiyacı olanların sayısının sürekli artması demektir. İşsiz insan kitlesinin artışı, geliri olmayan kitlenin sürekli yükselmesi demektir. Yani, salt işsiz olmanın dolaylı aç kalkanların sayısı kapitalizm geliştikçe sürekli büyür.

Kapitalizmin en gelişkin olduğu, makina kapasitesi bakımından bir kaç milyar beslemesi mümkün olan ABD ekonomisinde bile işsizlik vardır. Bu işsizlerin sayısı sürekli artmaktadır. Bugün ABD'de yedi milyon insan «resmi» işsiz durumundadır. Bu 40 milyon insanın yoksulluğu ve sefaleti anlamına gelir. Yani ülke nüfusunun dörtte biri.

İLKEL ÜRETİM YOKOLUNCA...

Makinalaşmanın yoksulluğa, işsizliğe ittiği bir başka toplum kesimi de el sanatlarıyla, üretimin ilkel biçimleriyle hayatını kazanan insanlar olur. Bunların daha çok ekmeğe isteyen üretimleri ve bu nedenle daha yüksek fiyat gerektiren satışları, kolay üretimin ucuz mallarına rekabet edemez ve giderek pazarı daralan el sanatları üretimi, yok olup gider. Kapitalizmin gelişmesi karşısında hiç bir el işçiliğinin güvencesi yoktur. Bu işi yapanların da. Böylece bu kesim de kapitalizmin yoksulluk batağına sürüklenir.

EĞİTİM DÜZEYİ YÜKSELİNCE...

Kapitalizm makinalaşıkça daha çok eğitim görmüş insanlara ihtiyaç gösterir. Böylece, hem eğitimi tahrik eder, hem de eğitimi geliştirir. Genç bir okullar ağı kurar. Her insanın okuması, meslek sahibi olması için belli bir zemin hazırlar.

«Barış içinde birarada yaşamak» olanağı

İşçi sınıfı biliminin ortaya koyduğu bu ilke, kendisini «devrimci» veya «ilerici» ilan eden birtakım siyasal akımlar tarafından kullanılarak, bizzat emekçi sınıfı tarafından ya da başka bir şekilde, kapitalizm ile sosyalizm arasındaki mücadeleyi yavaşlattığı ve bunun emperyalizme yaradığı önemi sürerler. Oysa bu, tümüyle iftira ve saptırmadır.

Çünkü, birincisi, bu iddia katıksız bir çarpıtma ve somut olguları inkardır. Çünkü bu ilke, kapitalizm ile sosyalizm arasındaki mücadeleye, sosyalizme ve dünya devrimci sürecine daha elverişli koşullar sağlar. Nitekim yarım yüzyılı aşkın süredir yansınan toplumsal süreç, bu ilkenin emperyalizme değil, dünya devrimci sürecine yaradığı, uluslararası devrimci - ilerici hareket için daha uygun koşullar yarattığını, emperyalizmi ise geriletliğini kanıtlamıştır.

İkincisi ve daha önemlisi söz-konusu iddia tümüyle yalana-dayanmaktadır. Çünkü barış içinde birarada varolma ilkesi, sosyalizmin kapitalizme karşı mücadeleden vazgeçmesini hiç bir zaman önermemiştir. Tersine, yukarıda da belirtildiği gibi, bu politika, sosyalizmin ve dünya devrimci sürecinin güçlenmesi için, -dünya sosyalist sisteminin, uluslararası işçi sınıfı hareketinin ve ulusal kurtuluş mücadelesinin ilerlemesi için- daha elverişli koşulların oluşmasına hizmet eder.

Çünkü bu bilimsel politika ve onun uygulayıcıları «karşı sistemlere sahip ülkelerin barış içinde birarada yaşamalarını, sosyalizm ile kapitalizm arasında, işçi sınıfı ile burjuvazi arasında», dünya halkları ile emperyalizm arasında, «keskin bir savaşı, ekonomik ve ideolojik mücadele» anlamına geldiğini defalarca ve ısrarla belirtmişlerdir.

İşçi sınıfı bilimi dışındaki amekçilerin çarpıtma ve saptırmalarına karşı, barış içinde birlikte varolma ilkesini incelememiz yararlı olacaktır.

Bilimsel öğretinin bu konuda ki görüşleri ve yanıtları şöyle özetlenir:

SINIF MÜCADELESİ VE BARİŞ İÇİNDE YAŞAMA

«Barış içinde birlikte yaşamak», kapitalist ülkelerde işçi sınıfının öncülüğündeki devrimci kitlelerin tekeli sermayeye karşı başarıyla mücadele vermesini mümkün kılan koşulları yaratılmasına yardımcı olur. Barış içinde birlikte varolma ilkesine dayanan sosyalist sistemler politikası, emperyalizmin devrimci hareketi zayıflatmak isteyen girişimlerine kesinlikle karşı durur ve bu, emperyalizme karşı verilen mücadelenin önemli bir parçasıdır.

Kimileri, sınıf mücadelesinin «ölmekte olduğu» tezini yamağa çalışırken genellikle argümanlarını barış içinde birarada varolmaya dayandırıyorlar. Bunlar, işçi sınıfı partileri tarafından oldukça net bir şekilde yapılan şu açıklamayı görmezlikten gelmektedirler: «Barış içinde birarada varolma, ezenlerle ezilenler arasında, sömürgeci kurbazları arasındaki ilişkilere uygulanmaz.» Olguların da gösterdiği gibi işçi sosyalist sistem tarafından izlenen barış içinde birlikte yaşama politikası Batı Avrupa ve Amerika'da emekçilerin mücadelesini engellemekte, tersine hızlandırmaktadır.

Öte yandan, barış içinde birarada yaşama politikası kapitalist bir ülkedeki sınıf mücadelesine uygulanamaz. Çünkü sınıf mücadelesi kapitalizmin iç çelişkilerinin bir sonucudur. Bir başka deyimle barış içinde yanyana yaşama, çağdaş uluslararası koşullarda sınıf mücadelesinin uluslararası arenadaki özgül biçimini temsil etmektedir. Çünkü «emperyalizmin, uluslararası gerginlik yaratmak ve savaş fideleleri kurmak yoluyla kendi çelişkilerinin üstesinden gelme girişimleri, barış içinde birlikte yaşama politikası ile önlenir. Bu politika, ne mevcut sosyopolitik statükonun korunması, ne de ideolojik mücadelenin zayıflatılması anlamına gelir. Emperyalizme karşı sınıf mücadelesinin ulus ve dünya çapında gelişmesine yardım eder.

Barış içinde birlikte yaşama durumunda bütün demokratik güçleri, gerici güçleri, sosyalist ürettim tarzının avantajlarını daha tam ve etkin biçimde kullanabilme, iki dünya sistemi arasındaki çekişmede yeni yeni başarılar kaydedebilme olanağını sağlar. Dünya sosyalist sistemi «tarıhsel gelişimin güçlü bir hızlandırıcısı» ve «anti-emperyalist mücadelenin tayin edici gücü» haline gelmiştir. Sosyalizm, devrimci hareketin öncüsüdür. Bu nedenle sosyalizmin dünya sahnesine çıkması, kapitalist devletlerdeki işçilerin devrimci olanaklarını artırmış ayrıca, ulusal kurtuluş hareketlerine yeni ufuklar açmıştır.

Barış içinde birlikte varolma ilkesine dayalı bir politika, sosyalizmi ve sınıfsız toplumu kurmakta olan dünya sosyalist topluluğundaki halkların devrimci eylemlerini teşvik eder, onları sosyalist ürettim tarzının avantajlarını daha tam ve etkin biçimde kullanabilme, iki dünya sistemi arasındaki çekişmede yeni yeni başarılar kaydedebilme olanağını sağlar. Dünya sosyalist sistemi «tarıhsel gelişimin güçlü bir hızlandırıcısı» ve «anti-emperyalist mücadelenin tayin edici gücü» haline gelmiştir. Sosyalizm, devrimci hareketin öncüsüdür. Bu nedenle sosyalizmin dünya sahnesine çıkması, kapitalist devletlerdeki işçilerin devrimci olanaklarını artırmış ayrıca, ulusal kurtuluş hareketlerine yeni ufuklar açmıştır.

ULUSAL KURTULUŞ HAREKETİ VE BARİŞ İÇİNDE YAŞAMA:

Uzun yılların deneyleri bize şunu katılıyor ki, sosyalist sistem tarafından izlenen ve bir yandan barış içinde birlikte yaşama ilkesine, öte yandan sosyal ve ulusal kurtuluş hareketlerinin kararlı desteklenmesiyle dayanan politika, ulusal kurtuluş hareketlerinin dünya devrimci sürecinin bir parçası olarak güçlenmesine yardım et-

Ama kapitalizm bu eğitilmiş işgücünün ancak sınırlı bir bölümüne iş verebilir. Okumuş, eğitim görmüş ve meslek edinmiş yüzbinlerce insan iş bulamaz. Bunlar da işsizliğin ve yoksulluğun planında kalan ve sürekli büyüyen bir kesimi oluştururlar.

EMEĞİN BAĞIMLILIĞI ARTTIKÇA...

Gelişmenin yeni iş alanları, yeni ekmeğe kapıları açması beklenirken, tam tersi olur. İş ve işçi bulma kurumunun kayıtları iş aramak için başvuruları kapsayamaz hale gelir. Bir odacılık sınavı açılrsa iki bin kişi sıraya girer.

Böylece, geliştikçe işçiyi ihtiyaç duyması gereken kapitalist, tam tersine, büyüyen işsizler ordusu içinde seçim imkânına kavuşur.

İşçinin değil de kapitalistin olan bu rahatlık, kapitalizmin rahatlığı değildir. Ücretli kölelik sistemine kolaylık sağlasa bile...

İşçi potansiyelinin büyüyen işsiz kesimi, iş bulmak için sermayeye muhtaçtır. Sermaye, bu muhtaçlığı en iyi biçimde kullanır. Dolayısıyla, emeğin sermayeye karşı artan bağımlılığı, kapitalizmin kendini yenilemesi, üretmesi ve güçlü kılması gibi görünür.

Ama, sermayenin insanlardan bağımsız olarak zenginlikleri yutması ve geniş kitleleri yoksullaştırması, kapitalizmin kendisini de çaresizliğe iter. Yoksulluğun insanların bölgesi kapitalist pazar içinde daha az görünür olur. Satmak için üreten kapitalistler, alıcıların sayısının azalmasında kendi düzenlerinin rolü olduğunu bilmeksizin krizlerin içine düşerler. Krizler ise emekçi sınıfları daha da yoksulluğa iter.

KAPİTALİZM DEVAM ETTİKÇE

Demek ki kapitalizm, artan zenginliklerin, karşıtı olan yoksulluğa da beraberinde getirmesi ve artırması anlamına da geliyor. Zenginliğin araçları, bir avuç insanın elinde tüm işlevini görürken, yani zenginlik olarak kalırken, aynı araçlar emekçi kitleler için yoksulluğun araçları haline gelmektedirler. Sınıflı toplumun bu niteliği, kapitalizme kendini büsbütün açığa vurur.

O halde kapitalizm, üretim güçlerinin gelişmesi ile, insanların ihtiyaçları arasındaki çelişkili derinleştirir, onarılmaz hale getirir. İnsanın yararına olması gereken tarihi gelişme, sermayenin yararına olarak sınırlanır.

Bu nedenle, kapitalizm varsın gelişsin, nimetlerinden biz de yararlanırsanız diye düşünmeye emekçilerin hakkı yoktur. Onların bir tek hakkı vardır. Kapitalizmden kurtulmak. Kapitalizmden kurtulmak için mücadele etmek.

Yoksulluğun aracı haline gelen gelişme, sosyalizmle birlikte gerçek zenginliğin ve mutluluğun vastası olur.

Bunun için kapitalizme son verilecektir.

MÜCADELEYE EVET, DÜNYA SAVAŞINA HAYIR

Bu gibi görüşler, günümüz dünya gelişiminin objektif kanunlarıyla kökten çelişmektedir. Sosyalist ve kapitalist devletler arasında bir savaş çıkarmının, genç bağımsız devletlerin sosyalizme geçmesini kolaylaştıracağına söyleyen maceracı yaklaşımların sahipleri subjektif, bilimsel dışı ve özdere karşı-devrimci bir tutum takınışıdır. Onlar için sosyalizmin kapitalizme karşı sevasa tutusması, günümüzde tayin edici güç olarak kabul ettikleri ulusal kurtuluş hareketini ilerletmek için araçtan ibarettir. «Sol» - kanat revizyonistlerinin pek çoğu kapitalist ülkelerde işçi sınıfının tarihi misyonunu inkâr ederler.

Böylece dünya devrimci sürecinin diyalektik birliğini parçalamaya çalışarak, bu sürecin iki ana bileşenine -dünya sosyalist sistemine ve kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfına- ya salt askeri imha görevini ya da pasif işlevleri yüklerler. Deneyler göstermiştir ki, barış içinde birlikte varolma ilkesi, sınıfsız sosyal - ekonomik düzenin (toplumun) doğuşu doğrultusunda dünya gelişiminde ve dünya devrimci sürecinin ilerlemesinde belli başlı bir eğilimdir. Barış içinde birlikte varolma bir yandan, sosyalizm ile kapitalizm arasındaki sınıf mücadelesinin, kapitalizmin aleyhine tarihsel ilerlemesine ve onun tüm dünya üzerindeki konumunu zayıflatmasına ögüldür. Ote yandan, barış içinde birlikte yaşama, farklı sosyal sistemlere sahip devletler arasında eşitlik ve karşılıklı anlayış, ilişkilerine karşın, bağımsızlığını tanıma, bütün uluslararası ilişkilerinde...

«Sol» - kanat revizyonistleri, barış içinde birarada yaşama ye-

2. İstanbul Sanat Bayramı'nın zengin bir programı var

2. İstanbul Sanat Bayramı dün İstanbul'da başladı. Bütün sanat dallarındaki çalışmalar sergilemeye yönelik bir program kapsamı içinde, hemen her türlü sanatsal etkinliğe ilişkin örneklemelerin yer aldığı söylenebilir.

İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi tarafından her yıl düzenleneceği belirtilen sanat bayramlarının ilkinde, yani geçen yıl yapılanda, sanatların 20. yüzyıla doğru alacağı biçimleri ve sanatçıların önündeki sorunlar genel çizgileriyle değerlendirildi. Bu yıl, 15 - 26 Ekim tarihlerini kapsayacak olan sanat bayramı programının ağırbaşlı görsel sanatlar oluşturuyor. Bunlar dışında kitap sergileri, dinletiler de var. Resimde, Türk resminde çeşitli akımları toplulu gösteren sergiler, genç sanatçılara ait sergiler ve çeşitli koleksiyonlardan seçmeler var.

Devami s. 5, sütun 4'de

Radyo TV

TV

19.00 Haberler — 19.05 Flanderlerin Köpeği: Bu akşam çizgi dizi film 48. bölümü yayınlanacak — 19.30 Anadolu'ya: Programın birinci bölümünde arıların sonbahar bakımı ile ilgili bir film; ikinci bölümünde ise Dazkırı ilçesine bağlı köylerdeki halk emekçilerinin örgütlenme öykülerini anlatan bir film var — 20.30 Haberler — 21.15 Beş Dakika — 21.20 Atilla Yelken Söylüyor — 23.00 Haberler

TRT-1

05.00 Açılış — 06.02 Günaydın — 07.30 Haberler — 07.40 Sabahın Sabaha — 09.20 Dilden Dile — 10.01 Arkası Yarın — 11.05 Oful Radyosu — 12.10 — Ögle Üzeri — 13.00 Haberler — 14.32 Yaşayan Bestecilerimiz — 15.01 Yörelereyiz, Ezgilerimiz, Geleneklerimiz — 16.05 Okul Radyosu — 17.02 Akşama Doğru — 18.01 Çocuk Bahçesi — 19.00 Haberler — 20.02 Çocuklarımız İçin On Dakika — 20.15 Köy Dağarcığı — 21.30 Müzik Magazin — 23.00 Haberler — 23.10 - 01.00 Bölgesel Yayın — 01.00 Kapanış — 01.05 - 05.00 Gece Yarısı

TRT-2

08.00 Açılış — 08.02 Gün Başlıyor — 09.00 Olayların İçinden — 10.30 Kadın Sanatçılarımız — 12.00 Dünya Futbolundan — 13.00 Haberler — 13.30 Olayların İçinden — 14.30 Yabancı Dil Öğrenelim — 16.20 Arkası Yarın — 16.45 Ses Ustaları — 19.00 Haberler — 21.00 Senat Olayları — 22.00 Yabancı Dil Öğrenelim — 23.00 Haberler — 23.55 Kapanış

TRT-3

07.00 Açılış — 07.02 Güne Başlarken — 08.00 Sabah Konseri — 10.30 Ülkeler ve Müzikleri — 11.00 Öğleye Doğru — 12.06 Sizin İçin Seçtiklerimiz — 15.00 Günün Konseri — 17.06 Gençler İçin — 18.00 Stüdyo FM — 20.00 Müzik Sözlüğü — 21.00 Solodan Orkestraya — 22.06 Gecenin Getirdikleri — 23.00 Salı Konseri — 24.00 Gece ve Müzik — 01.00 Kapanış